

מסורת הש"ס

(א) ס"ר (פרטות, ט) ס"ח
כדי שישאלו (ב) סוכה
מה ע"ש לילתה רבי
עקיבא (ד) ומוספיה יומא
פ"ד הי"ג (ה) ושמתה
אתה ויתקן בנה משמחה
ר"ל (ו) ג"י הערוך
קיסט"ה (ז) ס"ח כדכרתתה
(ח) עירובין ד' ד' יומא לא.
מגינה י"א. סוכה ו'. (ט) דף
קיד: קטו: (י) פ"י הי"ח.
(כ) כפי"ט פ' קול"ט.

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים קט.

עין משפט נר מצוה

נב א ב מ"י פ"ו מהל'
מה הלכה ג סג
עין משפט א"ת ס"י
מנב סף"א:
ג א מ"י פ"ו מהל' י"ט
הל' ח סג לאין עה
טו"ש"ע א"ת סימן תקט"ו
ס"ב:
ד מ"י פ"ו מהל' נשאת
כפוס הל"ד ופ"ו מהל'
בכורס הל' טו:
א ה מ"י פ"ח מהל'
אסורי ביאה הלכה
טו ופ"ח מהל' מקוואות
הל' יב סג לאין ק"א
ועין משפט טו"ש"ע י"ד
ט"ז ק"ה ט"ח:
ס ב ו מ"י פ"ח מהל'
אס"ז שס ופ"ח
מהל' מקוואות הלכה א
סג לאין ק"א ועין רמ"א
טו"ש"ע י"ד ס"ר לה ט"א:

חז"ן מערבי פסחים. ה"ג רבינו שמואל ולא נהירא^א דלטו לא יוכלו לישן בלא אצבעים וטעם שני שפירש שמה יעבדו עד שימחק הרבה אם כן לא היו לריבין לעמוד בזים כי אם בלילה לכן נראה דגרים לילי פסחים והיו רגילין^ב בצית המדרש לילי י"ט כדאמרין (ב"ב דף כ"א). מעשה בשמעון תמימי שאל בך בלילי י"ט לצית המדרש למחר מלאו רבי יהודה בן צבא:^ג **שנאמר** ושמתה אתה וביתך. תימה דהאי קרא גבי מעשר שני כתיב צ"י ראה ולא מייתי קרא דכתיב צ"י ראה גבי רגל ושמתה אתה וביתך וצ"ל בלילי^ד ממעשר דכתיב צימו ביהדי:^ה **בב"א** פשוט המגוהצין. אצל צבאל לא היו נקיאים לנהך כדאמר (תענית כ"ט): **גיהון** שלנו ככיוס שלש:^ו **במה** משמחו ביין. היינו זומן הוה אצל זומן צית המקדש ח"ן שמחה אלא צבצר:

קליות קלי מחטים ישנים: חוטפין מלה. מגביהין את הקערה כשציל תינוקות שישאלו. ואית דמפרש חוטפין מלה אוחלין מהר והה לשון עיקר מדמייתיה הא דר"ע בהדה: חזן מערבי פסחים. כדי שיטנו התינוקות בזים ולא בלילה בשעת הגדה: **קספא דמוריסא**. מדה שמוכרין בה את המוריסי: **סמנחא קדמייתא**. מדה שהיתה בה ככר נוצריאל: **הוס יתירה**. על תמנתה דהשתא רביעית: **זבה משערין רביעיים לפסח**. שהיו ממלאין אותה ומנערין אותה לתוך ארומה של עכשיו עד שהיא מליאה ומיס הנשארס בתמנתא הן הן רביעית: **זכוס אכזעים**. זכוס חזי אכזע ורזס חומש אכזע: **צברצבסא**. כדולל שיש צטופס ארבע אכזעים מהן: **רשב"ס** חמה

חוטפין מצות. שאלו ה' זמרות מנעוד יוס כדי להסב מהר (דע"ג). אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחתי שלמים וי"ג. ואט"ל דהאי קרא לאו נרגלים כתיב, דהאי קרא צבר גריזוס ובהי עיבל כתיב, מיח נרגלים שמחה כתיב ושמתה בתוך (סוכה ע"ב). שלא יהא דבר חוצין בין בשרו לזמין. ששור כתיב משמע שיעט בשרו למס (ב"ב כ"ג). במים כתיב מקדש. התמונתו משמע ואט"ל. דלאו חיים, מרלא כתיב חיים (שד"ק ד'). או: כתיב משמע מים ומחוררס ימיו (ס"ט): או: כתיב מקדש כתיב משמע מים המוררס, לאסוף צבזין, ומיחו כתיב חיים לא צריך מרכיבו צבז (ויקרא טו) מיס חיים מכלל דשאר עמלאן לאו מיס חיים צבו, ומיחו כתיב המיחמיין כתיב, אט"ל שחן גשמים (חגיגה א'). את כל בשרו משמע כל בשרו כתיב (שד"ק ד').

זבחת שלמים ואבלת שם ושמתה. תימה דהאי קרא צבר עיבל כתיב ולא מייתי קרא דושמתה כחגן דדרשינן מיניה כחגיגה (דף ט). לרבות כל מיני שמחות לשמחה מכאן אמרו ישראל ויכאין ידי והכל כהדיא כתיב וזבחת שלמים ושמתה. **תמנייתא**. פ"י רש"י דהיינו תומן ועולל ולא נהירא דזהמוכר את הספינה (ב"ב דף ט). חשיב לוג רביעית הלוג תומן ועולל וכל מדה ומדה פוחתה והולכת וכלן משמע שהיא יותר מרביעית: **רביעית שר** תורה אצבעים. מכלא על פירוש רבותיו של רבינו שלמה שפ"י דרביעית בכל מקום היינו רובע הקב כי לפי זה החשבון הוה רביעית הלוג פ"ס רוס המקוה ע"צ אכזעות השלך רביעית ישאר י"ד קח מכל עשרים אחד יעלה אכזעים וחזי אכזע וחומש וכן תקח צבוצת אחד מ"צ וכן צבוצך הרי אכזעים על אכזעים וחזי אכזע וחומש אחד וכן תעשה כתיב ויעלה רביעית (ט) רביעית וחמשה השלך החמשה וכן תקח אחד מ"ד והס ג' אכזעות חלק על עשר או תקח שלשה עשר חומשין וחזי והס אכזעים או קח רביעית והס י"ח אכזעים והשלך רביעי ישאר י"ג אכזעות וחזי וטול המניסית (א) מהר"י. קחה רובע וכנה השלך וחלק המניסית ק"ו וכן או השלך עשירית המים ישאר ל"י ועלה ג' סאין לכל טפס ולג' אכזעות סאה וחזי השלך מג' אכזעות העשירית כאשר השלכנו מן המים (ו). ולפי תלמוד שלנו החשבון מכוון אצל על גירסת ירושלמי דקאמר אכזעים על אכזעים זכוס אכזע ומחצה ושליש אכזע וכן עשה הפייט ועל גובה חסר שות מ"אכזעים והכל א' קשה כי לפי שיטת המקוה אינו מכוון וי"ל דצירושלמי איירי באכזעות כפזריית והכל כדמדברייתא ואכזעים וחזי וחומש הס י"ו שותים וחומש שותו צלו לירושלים נכנס הכל צ"ג שותים וחזי צלו לצפזרי נכנס הכל צ"ח שותים ורביע שותו שסס אכזעים חסר שותו ושאר רביע שותו בתלמוד שלנו יתר וכמו כן צריך להמיר מ"א כי בתלמוד שלנו מיירי במרובעות וירושל' כעגולות כמו שיסך (ט) הפייט הכוס סובב אכזעים על אכזעים סובב משמע עגול ואכזעים על אכזעים עגולות עולה לאכזעים על [אכזע] וחזי דמרובע יתר על העיגול רביע ואכזעים על אכזעים הנשאר

קליות קלי מחטים ישנים הדש אסור עדיין בלילה הראשון של פסח. ומקומות יש צספרד שמייצגין חטים ישנים בשמחה על גבי האור ואוחלין אותם עם אגזים צקינעו טעודה מפי רבינו שמואל החסיד וגם בשמחה מלינו קליות מחטים ישנים ושניה צמסכת תרומות (פ"ח משנה ג) אצל גררל דתנן סאה תרומה טעודה נשפלה לפחות ממאה חולין שמאין תירוס ומיעקר רבי אליעזר אומר תעלה א' ותאלך נקדים או קליות או תלוש כתי פירות: **חוטפין מלה**. מגביהין את הקערה כשציל תינוקות שישאלו ואית דמפרש חוטפין מלה אוחלין מהר שני לשונות הללו פירש רבינו. יש גורסין מוזות מגביהין את הקערה שיש בה מלה ומרוו ואת צבזילין. ולי נראה חוטפין וממלקין את הלחם מיד התינוקות שלא יהו ישנים מתוך מאלך הרבה כדרך התינוק אחר אכילתו וסב לא ישאלו אצל עכשיו כשחוטפים מן לא ישנו וישאלו כלומר לא ישנו שלא אכלו כדי שצטען וישאלו כשיראו השינויים שאנו עושין הייכרל לתינוקות כדלקמן). וכן מוכח לשון התוספתא (א) דתיאר רבי אליעזר אומר חוטפין מלה לתינוק כדי שלא יישן כדלוקתא דר"ע בפרת אחת חוטפין מלה לתינוק כדי שלא יישן כלומר גחלין. ורבינו פ"י שכן עיקר אותו הלשון שפירשתי חוטפין ממנהיג לטכול מדקתני הא דר"ע בפרה ותיכר למימר דאצל גררל דקאמר כדי שלא יישן קח מייתי נמי להא עובדל דר' עקיבא דמיש שאל ישנו ותר ימלי יניהו רבי אליעזר איירי לחטוף מן התינוקות אחר שאלו מעט כדי שלא יישנו ור"ע איירי שצריך לתור לעשות הסדר טרם ישנו: חזן מערבי פסחים. כדי שישנו את התינוקות בזים ולא בלילה בשעת הגדה. א"ר כשמעבדין עד הלילה לאחר שהשחך ישנים התינוקות: **אנשים בראוי להס ציין**. גמ' קאמר לה: **קיספא דמוריסא**. מדה שמוכרין בה המוריסי: **זבה משערין רביעיים של פסח**. שממלאין אותה ומנערין אותה לתוך ארומה של עכשיו עד שהיא מליאה ומיס הנשארס בתמנתא הן הן רביעית: **זכוס אכזעים**. זכוס חזי אכזע ורזס חומש אכזע: **צברצבסא**. כדולל שיש צטופס ארבע אכזעים מהן: **רשב"ס** חמה

גליון הש"ס נבמא אין שמחה אלא ביין. עי צ"י ח"ת סימן תקצ"ט וצ"ש פ"ב דע"ה:
הגהות מהר"ב רינשבורג
[א] רשב"ס ד"ה קליות וכו' ר"א אומר תעלה א' וכו'. ג"כ יש כאן גמגוס ועירובי גליון הש"ס צ"ל לשון הוה לא מנאט עס ככל העשיית חזונו הפיק וצ"ע להגיד גס יפלא ק"מ רלית הרשעים נמש חזי י"ל דקומק:
מוסף תוספות
א. דמשהו הכי לא היה צריך שימנעו מללמוד. ב. לרדוש ח"ס ב"ה לרדוש באגדה. שס. ג. קאמר הכא בדבילי פסחים לא היו דורשים כדי שלא יישנו התינוקות. ד. מוכח בהדיא שחז פחות מרביעית הלוג. מוס' ה"א ש. חשבון א' קצר מה"ר יחיאל מפרש. מוס' ה"א ש.

ריבוי הנגאל תיאר רבי אליעזר הגדול אומר חוטפין מצה בלילי הפסח בשביל התינוקות שלא ישנו וישאלו. אמרו על רבי עקיבא מימיו לא אמר הגיע זמן לעמוד בבית המדרש אלא לילי הפסח בשביל התינוקות וערב יום הכפורים כדי להאכל בני ובני ביתו. תר' חייב אדם לשמח ביתו ברגל, רבי יהודה אומר שמחת אנשים ביין ושמתה הנשים בכבל בבגדי צבעונין ושבאין ישראל בבגדי פשתן מגוהצין. בזמן שבות המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר ועכשיו אין שמחה אלא ביו שנאמר ויין שמח לבב אנוש. א"ר חסדא רביעית אצבעים (רוזס) [ברוס אצבעים] וחזי אכזע [וחומש אצבע] ובגודל כתיבתי ורחץ במים את כל בשרו. במים, מי מקוה, את כל בשרו, מים שכל בשרו עולה בתוך וכמה חן.